

dit přírodní entity. Přírodovědcem-expertem se stává ten, kdo to dokáže snadněji a lépe než ostatní. Například Charles Darwin, Carl von Linné, Gregor Mendel, Marie Curie-Sklodowska, James Watson, Francis Crick, Rachel Carsonová, Diana Fosseyová, Jane van Lawicková-Goodalová, Jean Piaget či Dmitrij Ivanovič Mendělejev. Přírodovědnou inteligenci můžeme zaznamenat již v útlém věku – dítě takto obdařené nás překvapí svými sbírkami kamenů, hmyzu či lastur, nadšením pro dinosaury či zdařilými kresbami rostlin.

Jak se u dětí rozpozná? K čemu pomáhá? Jak ji rozvíjet?

Pro potřeby včasného zachycení dětí, žáků a studentů s přírodovědnou inteligencí jsem v roce 2009 vytvořila diagnostický nástroj, který pomáhá učitelce/učiteli včas rozpoznat dítě s přírodovědnou inteligencí. Je publikován na portálu VÚP a volně dostupný. Na začátku roku 2015 jsem ho výzkumně ověřila. Myslím, že je velice důležitý, protože dítě obdařené přírodovědnou inteligencí ve vyšší míře se v MŠ a na ZŠ cítí často jako opuštěný ostrov, protože je se svým nadáním ve třídě obvykle samo. Učitelé by měli takové děti a žáky identifikovat a společně s jejich rodiči je podporovat, nasměrovat je na vhodné zájmové kroužky, kde najdou kamarády.

Zabývala jste se teoreticky také hledáním vhodné formy hodnocení environmentální výchovy. Shledala jste jako vhodné žákovské portfolio? Co obnáší a proč ho doporučujete?

Jak vyplývá z příkladu s učitelem matematiky, je hodnocení velice důležité pro vytváření vztahu žáků k oboru. Byla jsem v šoku, když jsem sledovala, jakým způsobem učitelky/učitelé na prvním stupni hodnotili environmentální výchovu. Ve školním roce 2007/2008 většina učitelek/učitelů v 1. až 6. třídách environmentální výchovu vůbec nehodnotila, i když byla povinná. Učitelky/učitelé, kteří na vysvědčení environmentální výchovu hodnotili, ji hodnotili obvykle společně s ostatními průřezovými tématy. Řada škol totiž sloučila na vysvědčení všechna průřezová témata (sic!) do jedné položky. Někteří hodnotili environmentální výchovu známkou škály 1 až 5. V několika dalších rozhovorech vyšlo najevo, že průřezová témata byla vcelku ohodnocena u všech žáků automatickou „jedničkou“, v jiných, že hodnoceno bylo spíše chování žáků. A to je chyba, protože žákům se vysílá signál, že „environmentální výchova se sice realizovat musí, ale je tak nevýznamná, že ji není nutné ani hodnotit. Jedničku dostane každý, kdo nevyrušuje...“, což může působit natolik kontraproduktivně vzhledem k cílům environmentální výchovy, že by snad bylo lepší, kdyby environmentální výchova vyučována povinně ze zákona vůbec nebyla.

Portfoliové hodnocení se jeví nejlepším nástrojem pro hodnocení environmentální výchovy, protože pomocí portfolia lze vidět, že se environmentální výchova skutečně realizovala, aniž by došlo k popsáním nežádoucím efektům.

Jste autorkou různých vzdělávacích aktivit pro děti. Které se osvědčily? Podělila byste se se čtenáři Bedrníku o metodický návod?

Ve skutečnosti publikuji aktivitu, až když je osvědčená, tedy 3–5 x vyzkoušená se skupinou dětí či žáků a upravená podle potřeby. To je pravidlo, které jsem porušila jen jednou pod tlakem redaktorky, která článek potřebovala rychle. Některé aktivity, které jsem vymyslela, jsou tak pěkné, že zlidověly. Našla jsem dokonce několik publikovaných pod jiným jménem, a to jak v ČR, tak v zahraničí (např. Šnečí závody). Když jsem byla mladší, dost mne mrzelo, když mou aktivitu někdo využil a necitoval, čím jsem starší, tím méně se zlobím, připomínám si jedno z moudrých pravidel: *pouštěj chléb po vodách* a mám radost, že můj nápad ostatní také chtějí používat. A možná i já jsem se někdy dopustila něčeho podobného, když jsem přijala všeobecně známou hru nebo aktivitu a publikovala ji v souboru se svými, např. *Stavění mužiků* nebo *Navlékání jeřabin*. Nicméně pracovníci univerzity jsou hodnoceni mimo jiné také podle tzv. citačního indexu, takže čtenáře prosím – citujte autory knížek a článků, ze kterých čerpáte!

Mezi dost oblíbené aktivity patří již zmíněné *Šnečí závody*, *Každý pramen má jinou chuť*, *Tropické ovoce*, *Staň se patronem stromu*, *Babička sází štěp*, *Hra o zajíce*, *Jak chodí rak*, *Stromová písnička*... Více v knihách *Ekolístky*, *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*, *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*, *Činnosti se zvířaty v předškolním vzdělávání a dalších*. Mnohé z nich jsou dostupné na internetu.

Uplatníte své znalosti a dovednosti z ekologické výchovy také ve vlastní rodině?

U mne to bylo obráceně. Rodina pro mne byla a doufám, že stále je důležitější než práce. A byly to právě zkušenosti z rodiny (ať už z mého dětství, nebo zkušenosti s mými bratry a pak dětmi), které mi pomohly vymýšlet aktivity pro děti a také propracovat metodiky jak na to pro učitele a rodiče.

K pedagogické odborné literatuře jsem se dostala jako maminka kvůli tomu, že jsme se s manželem v roce 1998 rozhodli vzdělávat své děti doma. Potřebovali jsme se naučit, jak to dělat co nejlépe. Bylo pro nás příjemným překvapením objevovat všechny ty pedagogické směry, o kterých se za komunismu u nás moc nemluvilo. Nakonec jsem z pedagogiky udělala dva doktoráty a manžel docenturu.

Někdy trpím tím, že chodím do práce v čase, v kterém bych mohla být doma nebo na výletě s rodinou. Někdy bych chtěla vrátit čas, kdy jsem dny žila jen a jen pro rodinu, měla uklizeno, napečeno, navařeno, více času na vyprávění a hry, čas na pomoc sousedům. Ale tak nějak mám pocit, že to má smysl.

Co vás nejvíce těší na vaší práci?

Když zahlédnu v očích studentů nadšení a jiskřičky pochopení. Krásné je, když mi studentka třeba po několika letech napíše, že mi děkuje a že díky mým přednáškám ji napadlo... a udělala... a získala peníze... a pošle mi fotky například krásné přírodní *Kolodějovy zahrady života*. Také mne jednou na Masarykově nádraží jeden student-policista chytil a políbil se slovy, že můj předmět se mu líbil ze všech nejvíce. To jsou okamžiky, které si snažím uchovávat v paměti a zahřívát se jimi v obyčejných a náročných všedních dnech. ■

Ptala se Hanka Kolářová
Foto: archiv Kateřiny Jančaříkové